

OKUL DENEYİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ VE ALTERNATİF PROGRAM ÖNERİSİ

AN EVALUATION OF SCHOOL COURSE TEACHING EXPERIENCE PROGRAM ACCORDING TO TEACHER CANDIDATES AND ALTERNATIVE PROGRAM PROPOSAL

İlhami ARSEVEN¹

Ahmet Turan ORHAN²

Başvuru Tarihi: 21.05.2018 Yayına Kabul Tarihi: 11.07.2018 DOI: 10.21764/maeuefd.425397

Özet: Bu araştırmanın amacı, Okul Deneyimi Dersi Öğretim Programı'nın bu dersi daha önce almış ve halen öğrenimlerine devam eden öğretmen adaylarının görüşlerinden yararlanılarak değerlendirilmesidir. Bu amaçla eğitim programının temel özellikleri olan uygulanabilirlik, izlenebilirlik, amaca görelilik, esneklik, bağdaşımcılık, işlevsellik özellikleri ölçüt olarak alınmıştır. Nitel araştırma yaklaşımıyla gerçekleştirilen bu çalışmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışma grubunun oluşturulmasında maksimum çeşitlilik örneklemesine gidilmiş ve Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesinde "Okul Deneyimi" dersi almış, son sınıfta öğrenimlerine devam eden okul öncesi öğretmenliği bölümünden altı, sınıf öğretmenliği bölümünden beş, sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünden beş, fen bilgisi öğretmenliği bölümünden on olmak üzere toplam yirmi altı öğretmen adayının görüşleri yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla alınmış ve toplanan veriler betimsel analizle çözümlenmiştir. Sonuçta programın, uygulanabilirliğini, izlenebilirliğini, esnekliğini, amaca göreliliğini ve teorik bilgilerle ilişkilendirilmesini olumsuz yönde etkileyen bir takım etkenlerin olduğu ortaya konulmuş, programın öğretmen adaylarınca bazı koşullar altında işlevsel olarak değerlendirildiği tespit edilmiş ve okul deneyimi dersine ilişkin alternatif bir program önerisinde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: *Okul deneyimi, program değerlendirme, saha araştırması, alternatif program*

Abstract: The aim of this study is to evaluate the School Experience program based on the views of the teacher candidates who have already taken this course and who are currently enrolled to the course. With this in mind, the program was evaluated in terms of practicality, traceability, goal-orientedness, flexibility, coherence and functionality. With qualitative research approach, the interview technique was used to collect data, maximum variety sampling method was used to form the study group and the views of a total of 26 teacher candidates were taken via a semi-structured interview form. Teacher candidates who have already taken the "School Experience" course at the Faculty of Education, Cumhuriyet University and 6 senior students from pre-school education department, five seniors from elementary education department, five senior students at social studies education department and ten students from science education department at the same faculty were interviewed and data collected were analyzed with descriptive analysis. As a result, it was revealed that there were some factors that negatively affects the relation of the practicality, traceability, flexibility, goal-orientedness of the program with theoretical knowledge and that they assessed that they found the program to be functional under some conditions. Finally, an alternative program was proposed for the school experience course.

Keywords: *School experience, program evaluation, field research, alternative program*

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, iarseven@cumhuriyet.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9750-5862>

² Dr. Öğr. Üyesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, aturanorhan@cumhuriyet.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9613-3761>

Giriş

Öğretmenlik mesleğinin öğretmen adaylarınca tam anlamıyla yapılabilmesi için öğretmen adaylarının öğretim işinde meslek öncesi ve meslek içinde deneyim kazanması gereklidir. Bunun için öğretim işi ile ilgili fakültelerde öğretilen teorik bilgi, tek başına yeterli değildir. Öğretmen adayı kendi deneyimlerini yaşayarak buna bağlı bilgi ve beceriler edinerek tecrübe kazanmalıdır. Bunun için gerçek bir öğretim ortamını gözlemlemesi, öğretim işinin çeşitli değişkenlerinin birbirlerine olan etkisini bu gözlemlerinde görmesi, buradan bir takım çıkarımlarda bulunması ve gözlemsel deneyimlerinden çıkardığı bu sonuçları kendi öğretmenlik uygulamasında kullanması ona tecrübe kazandıracaktır. Öğretmen adayına mesleği ile ilgili deneyim kazandırmak için halen Eğitim Fakültelerinde okutulan “Okul Deneyimi” ve “Öğretmenlik Uygulaması” gibi derslerin öğretim programları, programların uygulamaları değerlendirilmeli, eksiklik ve aksaklıklar tespit edilerek program geliştirme çalışmalarıyla deneyim kazandırma açısından yararlı yeni programlar oluşturulmalıdır.

Okul Deneyimi Dersi Öğretim Programı

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının 1996 yılında başlattığı Eğitim Fakülteleri öğretmen yetiştirme programlarının yeniden düzenlenmesi çalışmaları sonucunda 1998 yılında toplam 16 lisans programı geliştirilmiştir (YÖK, 1998a). Geliştirilen yeni öğretim programlarının önemli özelliklerinden bir tanesi de öğretmen adaylarının derslerde öğrendikleri bilgi ve becerileri, okul ve sınıf ortamında uygulamaya aktarmak amacıyla uygulama derslerinin sayısı ve saatleri artırılarak birbirleri ile ilişkilendirilmiştir (YÖK, 1998a). Ayrıca, 1994 – 1998 yılları arasında YÖK / Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde hazırlanan Fakülte – Okul İşbirliği kılavuzu ile Eğitim Fakülteleri ile uygulama okullarının öğretmen yetiştirme konusunda yapacağı ortak çalışmaların düzenlenmesi amaçlanmıştır (YÖK, 1998b). Bu kılavuzda “Okul deneyimi” terimi ise öğretmenlik uygulamasına hazırlık aşaması olan, öğretmen adayının öğretim uygulamaları ve becerilerini gözlemlemesi için, öğretmenlik mesleğini tanıtıcı nitelikte planlanmış etkinliklerden oluşan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (YÖK, 1998b).

1998 – 2007 yılları arasında, eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme programlarında okul deneyimi dersi, okul deneyimi I ve okul deneyimi II olarak iki ayrı dönemde ele alınmakta olup okul deneyimi I dersinin programlarda 1. Sınıfın 2. döneminde ya da 2.sınıfın 1. döneminde verilmektedir (YÖK, 1998b). Okul deneyimi I dersi gözlem niteliğinde iken okul deneyimi II dersi ise gözlem, planlama ve uygulama niteliğindedir (YÖK, 1998b). 2007 yılında YÖK tarafından eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları yenilenen durumları ile açıklanarak okul deneyimi I ve okul deneyimi II olarak iki ayrı dönemde verilen derslerin tek bir derse düşürüldüğü ve okul deneyimi dersi olarak ele alındığı görülmektedir (YÖK, 2007). Okul deneyimi dersi eğitim fakültesi lisans programlarında bu değişiklikte birlikte bir dönemlik bir ders olarak ele alınmaya başlanmıştır. Fakat daha önceki uygulamalarda tüm lisans programlarında 4. Sınıfın son dönemde görülen ve aktif olarak öğretmen adayının uygulama yaptığı öğretmenlik uygulaması dersi ise bazı lisans programlarında (okul öncesi öğretmenliği ve

sınıf öğretmenliği) öğretmenlik uygulaması I ve öğretmenlik uygulaması II olarak 4. Sınıfın her iki döneminde ele alınmaktadır (YÖK, 2007).

Okul deneyimi ders/derslerinin öğretmenlik uygulaması ders/derslerinden önce uygulama okullarında öğretim uygulamalarının ve becerilerinin belirli etkinliklerle gözlemlenmesini hedef aldığı görülmektedir (YÖK, 1998b). Okul Deneyimi Kılavuz Öğretim Programı” incelendiğinde dersin amaç ve kazanımlarının “öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine daha iyi hazırlanma, öğrenimleri süresince kazandıkları genel kültür, özel alan eğitimi ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklarını gerçek bir eğitim - öğretim ortamı içinde kullanabilme yeterliliği kazanma okulun öğretimini ve örgütlenmesini sistemli bir yaklaşımla tanımış olma, okul yönetimi, okullarda düzenli olarak yapılan işler ve okulun olanaklarına ilişkin bilgi sahibi olma, dersliklerdeki etkinlikleri gözlem yoluyla tanıyabilme yeteneği kazanmış olma” şeklinde ifade edildiği görülmektedir (“Erciyes Üniversitesi”, t.y.). Okul deneyimi dersi öğretim programında öğretmen adaylarından her hafta farklı bir boyutta gözlem ya da uygulama yapması beklenmektedir. Bunlar; dönem planı hazırlama, öğretmenin bir gününü gözleme, öğrencinin bir gününü gözleme, ders planlama ve etkinlikleri sıraya koyma, öğretim yöntemlerinin gözlemlenmesi, ders yönetimi ve sınıf kontrolünün gözlemlenmesi, grup çalışmaları, soru sorma alıştırmaları, çalışma yaprakları ve öğretim materyalleri hazırlama, okul yönetimi ve imkânlarının incelenmesi ve ders anlatımlarıdır (“Cumhuriyet Üniversitesi”, t.y.).

Program Değerlendirme

Değerlendirme genel anlamda, bir ölçme sonucunu bir ölçütle karşılaştırarak bir değer yargısına varmak demektir. Değerlendirme, program hazırlama ve geliştirme çalışmalarının ayrılmaz ve tamamlayıcı bir halkasıdır. Değerlendirme, eldeki programın düzeltilmesi ve geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Her tür programda uygun değerlendirme süreçleri seçilerek program sonunda elde edilenlerin belirlenmesi gerekmektedir (Küçükahmet, 1999). Demirel’e göre (2010) uygulanmakta olan programlarda amaç, içerik, öğretim durumları ve değerlendirme boyutlarında bazı aksamalar ve eksiklikler görülebilmektedir. Bu nedenle programın uygulanması sonucunda, yetersiz kalan ya da ters işleyen öğelerin olup olmadığı; varsa aksaklıkların programın hangi öğelerinden kaynaklandığını belirlemek ve gerekli düzeltmeleri yapmak amacıyla programın değerlendirilmesi gerekir. Program geliştirme değerlendirme olmadan tamamlanamaz.

Büyükkaragöz (1995), eğitim programının biri tasarlanan öteki ise gerçekleşen olmak üzere iki önemli boyutuna dikkat çekmektedir. Tasarlanan programla uygulanmış program arasında uyumsuzlukların olmamasına dikkat edilmelidir. Bunun için uygulama esnasında ve sonunda yapılan değerlendirme faaliyetleri ile eğitim programı onarılır, yeni baştan düzenlenir. Eğitim programının iyi tasarlanması ve uygulanması ne kadar önemli ise, bu programın uygun yöntemlerle değerlendirilip, sonuçlarının program tasarısına uygulanması da o ölçüde önemlidir (Gözütok, 2001). Ortaya çıkabilecek problemlerin belirlenmesi ve çözüm yollarının bulunması için programın değerlendirilmesi gerekir.

Okul Deneyimi Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi

Oliva (1992), öğrencilerin çeşitli alanlardaki başarılarına programın etkisi üzerinde yoğunlaşmanın tek başına yeterli olmayacağını, programda tasarlanan ve uygulanan öğrenme-öğretme süreci sırasında programın işleyip işlemediğinin, en iyi materyallerin kullanılıp kullanılmadığının en iyi öğretim metotlarının işe koşup koşulmadığının da belirlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Dolayısıyla bir program değerlendirilirken programın uygulanış sürecinde işleyip işlemediğinin de değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu süreçte programın uygulanabilirliği, izlenebilirliği, esnekliği, amaca göreliği, işlevselliği, bağdaşımcılığı gibi özellikleri, program paydaşlarının görüşleri çerçevesinde değerlendirilmelidir. Bu çalışmada da öğretmen adaylarının Okul deneyimi dersi öğretim programının “uygulanabilirlik, izlenebilirlik, amaca görelik, esneklik, işlevsellik, bağdaşımcılık” gibi özellikler açısından güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin düşünceleri ve programın uygulanışına yönelik beklenti ve önerileri alınmıştır. Okul deneyimi dersi öğretim programının değerlendirilmesinde ölçüt olarak alınan “uygulanabilirlik, izlenebilirlik, amaca görelik, esneklik, işlevsellik, bağdaşımcılık” gibi özellikler ise aşağıda açıklanmıştır.

Bir öğretim programında bulunması gereken temel özelliklerin başında “uygulanabilir” olması gelir. Uygulanabilirlik, tasarlanan öğretim etkinliklerinin, gerçek durumda; tasarlandığı ya da planlandığı gibi uygulanabilmesidir. Planlanan ile uygulananın örtüşmesidir. Önceden belirlenmiş bir zaman ve mekânın olması, önceden hazırlanmış bir ders planının olması, daha kontrol edilebilir bir sınıf ortamının olması nedeniyle, planlanan öğretim etkinliklerinin sınıf içinde uygulanması sınıf dışı etkinliklere göre daha kolaydır. Gözlem yönteminin kullanıldığı sınıf dışı öğretim etkinliklerinin esas alındığı-ki okul deneyimi dersi öğretim programı bu niteliktedir- bir öğretim programının uygulanabilir olması için çok daha ayrıntılı planlama (gözlem zamanının, gözlem yapılacak mekânın, gözlemde görev alacakların görev ve rollerinin; izlenebilir, sürdürülebilir, ölçülebilir ve değerlendirilebilir bir gözlem sürecinin planlanması) gerekir. Sınıf dışı gözleme dayalı bir öğretim sürecinde öğretmenin, öğrencilere yapacakları gözlemlerle ilgili yönergeler vermesi, hangi hafta, hangi saatte neleri nasıl gözlemleyecekleri, gözlemlerde öğretim programının amaçlarına göre nelere odaklanmaları gerektiği, gözlemlerinden ne tür çıkarımlarda bulunmaları gerektiği vb. birçok konuda rehberlik yapması ve yapılan gözlemlerin paylaşılması daha da önemli hale gelecektir. Zira bir öğretim yöntemi olarak kullanıldığında gözlemler, öğrenilecek kavram, ilke ya da olguyu gerçek bir durum üzerinden keşfederek anlamak, açıklamak ve genellemelere varmaktır. Bu süreçte öğrenci aktif ve ön plandayken, öğretmenin görevi keşfetme süreçlerinde öğrencilere rehberlik etmektir.

İzlenebilirlik, öğretim programında önceden adım adım planlanan öğretim etkinliklerinin sırasının takip edilmesi olarak tanımlanabilir. Sınıf dışı gözlemlere dayalı öğretim etkinliklerini kapsayan bir öğretim programının –ki okul deneyimi dersi öğretim programı bu niteliktedir- izlenebilir ve sürdürülebilir olması için öğrencilerce yapılan gözlemlerin izlenmesi, incelenmesi, öğretmen rehberliğinde sınıf içerisinde paylaşılması, bu gözlemlerin öğrencilerce açıklanması

gerekir. Keşfetme aşamasına karşılık gelen, öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki bireysel gözlemleri, sınıf ortamında öğretmen adaylarınca açıklanmaz ve paylaşılmaz ise süreç kasıtlı ve planlı bir öğretim sürecinden daha ziyade öğretmen adayları için bireysel, plansız, doğal bir deneyim sürecine dönüşür ve öğretim boyutundan uzaklaşır. Öğretmen adaylarının uygulama okullarında ne tür gözlemlerde bulduklarının, gözlemlerinde öğretim kazanımları doğrultusunda nelere odaklandıklarının, gözlemledikleri ile teorik olarak öğrendiklerini nasıl ve ne derece bağdaştırdıklarının izlenmesi, geri bildirimlerde bulunulması ve öğretim sürenin bu doğrultuda sürdürülmesi için öğretmen adaylarıyla sınıf ortamında bir araya gelinerek yapılan gözlemlerin açıklanması ve paylaşılması şarttır.

Amaca görelilik, öğretim etkinliklerinin programda öngörülen özel hedeflere ve bunların altında ifade edilen öğrenci kazanımlarına göre planlanması ve uygulanması olarak tanımlanabilir (Aydiner, 2016, s.27). Okul deneyimi gibi gözlem yönteminin kullanıldığı derslerde yapılan gözlemlerin, öğrencileri programın kazanımlarına ulaştıracak nitelikte olması şarttır. Bu nedenle öğrencilere programın hedef ve kazanımları açıkça bildirilmeli, bu kazanımlara ulaşmaları için yapacakları gözlemlerde nelere odaklanmaları gerektiği vurgulanmalı, yapılan gözlemler süreç içerisinde izlenmeli, incelenmeli, öğrencilerin gözlemlerinde doğru noktalara odaklanıp odaklanmadıkları yönünde geri bildirimler verilerek gözlemlerin hedef ve kazanımlar çerçevesinde yapılması için düzeltme ve yönlendirmeler yapılmalıdır. Aksi takdirde yapılan gözlemler amacı dışında yapılmış olur ki böyle bir durum kasıtlı bir öğretim sürecinden çok öğrenciler için gelişigüzel bir kişisel deneyim haline dönüşür. Gözlem yöntemini esas alan bir programın öngörülen amaçlara göre yürütülebilmesi için programın planlandığı şekliyle uygulanabilmesi, gözlemlere dayalı uygulamaların izlenmesi, amaçlara göre yapılacak yönlendirmelerle gözlemlerin sürdürülmesi ön şarttır.

Esneklik, tasarlanan programın uygulanışında, bireysel, farkları, öğrenci ihtiyaçlarını, beklentilerini, özelliklerini ve taleplerini göz önünde bulundurmak, bunlara göre öğretim amaçlarından uzaklaşmadan program uygulamalarında esnek olmaktır (Şahin, 2011, s. 58-59).

Bağdaşımcılık, programın farklı boyutlarının, programın içindeki kavramlar ve konu alanlarının birbirleriyle ilişkilendirilmesi, bunların birbirleriyle bağlantılı olarak tasarlanmasıdır (Çubukçu, 2011, s.73). Okul deneyimi dersinde öğretmen adaylarının uygulama okullarında yaşadıkları gözlem süreci, aslında “öğretim ilke ve yöntemleri, sınıf yönetimi, sınıf içi iletişim, öğretimin planlanması ve uygulanması” gibi ders ya da konularda kendilerine teorik olarak öğretilen kavram ve ilkeleri, gerçek bir sınıf ortamı ve gerçek bir öğretimde gözlemleyerek keşfetmelerine, teorik olarak anlatılanları kendi gözlemleriyle karşılaştırarak test etmelerine dayanan bir süreçtir. Okul deneyimi dersinde yapılan gözlemler, teorik derslerden bağımsız, öğretmen adayının kişisel deneyimler yaşadığı bir süreç değil, teoride öğretilenlerin keşfedildiği ve test edildiği bir süreçtir. Okul deneyimi dersi ile mesleki teorik dersler ve konular bu anlamda birbirleriyle doğrudan bağlantılıdır.

İşlevsellik ise, bir öğretim programının öğrencilerin, yaparak-yaşayarak öğrenmelerine fırsat vermesi, programda öngörülen bilgi, beceri ve tutumların gerçek hayatta uygulanması ve yararlı olmasıdır (Aydiner, 2016, s. 27).

Okul Deneyimi Dersi Uygulamalarıyla İlgili Araştırmalar

Yapılan literatür taramasında okul deneyimi dersi uygulamalarıyla ilgili önceki yıllarda yapılan bir çok araştırmaya rastlanmıştır. Kudu, Özbek ve Bindak (2006) tarafından yapılan çalışmada; 226 öğretmen adayının okul deneyimi I dersi uygulamasına yönelik algıları belirlenmeye çalışılmış, öğretmen adaylarının önemli bir kısmının, uygulama öğretim elemanlarının etkinliklerle ilgili yapıcı öneri ve eleştirilerinden yeterince yararlanamadıkları düşüncesinde oldukları, önemli bir kısmının da, uygulama okulu ile fakülte arasında uygulamalara ilişkin yeterli işbirliği ve koordinasyonun sağlanmadığını ve okul deneyimi dersi kapsamında yaptıkları gözlemlerin çok kısa olduğunu düşündükleri belirlenmiştir.

Sarıtaş (2007) tarafından yapılan çalışmada, okul deneyimi I dersi uygulamalarının, öğretmen adaylarına sağladığı yararlar, araştırmacı tarafından oluşturulmuş anket üzerinden öğretmen adaylarının ve uygulama öğretmenlerinin görüşleri alınarak tespit edilmeye çalışılmış, araştırma sonunda hem öğretmen adaylarının hem de uygulama öğretmenlerinin “öğretmenlik mesleğini yakından tanıma, okul ortamını yakından tanıma, kuramsal bilgileri pratikte gözleme, sınıf yönetimi konusunda deneyim kazanma, okulun işleyişini ve yönetimini tanıma” ve farklı birçok açıdan okul deneyimi I uygulamalarını yararlı buldukları tespit edilmiştir.

Demircan (2007) tarafından yapılan ve okul deneyimi dersine ilişkin 206 öğretmen adayının görüşlerinin alındığı araştırmada; öğretmen adaylarının yaklaşık %71’inin uygulama öğretmenlerinin kendilerinden bu ders kapsamında yapmaları gereken gözlemler dışında “fazladan derse katılma, sınıfı uygulama öğrencisine teslim etme” gibi etkinlikleri yapmalarını beklediklerini ifade ettikleri, %42’sinin uygulama öğretim elemanı ile haftalık yapılması gereken teorik dersin düzenli olarak yapılmadığını ifade ettikleri, %61’inin ise fakültede anlatılanlarla uygulama okullarındaki uygulamaların birbiriyle çeliştiğini düşündükleri belirlenmiştir. Benzer bulgulara Yapıcı ve Yapıcı (2004), Ören, Sevinç ve Erdoğan (2009) ve Saracaloğlu, Yılmaz, Çölmen ve Şahin (2011) tarafından yapılan araştırmalarda da rastlanılmıştır.

Özmen (2008) tarafından yapılan bir araştırmada, 615 öğretmen adayının okul deneyimi I dersi uygulamalarıyla ilgili görüşleri anket yoluyla alınmış, araştırma sonunda öğretmen adaylarının büyük bir kısmının danışman öğretim elemanlarının yoğunluklarını sebep göstererek yeterince danışmanlık yapmadıklarını ve okul deneyimi uygulamalarının teoride aldıkları derslerin pratikte ne işe yaradığını öğrenme imkânı sağlaması açısından yeterli olmadığını düşündükleri belirlenmiştir.

Kılınç ve Altuk (2010) tarafından yapılan araştırmada, 287 sınıf öğretmeni adayının okul deneyimi dersine yönelik tutumları, oluşturulan tutum ölçeği çerçevesinde belirlenmeye

çalışılmış, araştırma sonunda, öğretmen adaylarının büyük bir kısmının uygulama öğretmenlerinin bu ders kapsamında yapılan gözlemlerin içeriğini ve amaçlarını yeterince bilmediklerini düşündükleri tespit edilmiştir.

Seçer, Çeliköz ve Kayılı (2010) tarafından okul deneyimi uygulamalarından yaşanan sorunların tespitine yönelik yapılan nitel çalışmada, görüşlerine başvuru olan 20 uygulama öğretmenin %70'inin okul deneyimi uygulamalarıyla ilgili kendilerine bilgilendirme yapılmasını talep ettikleri tespit edilmiştir.

Değirmençay ve Kasap (2013) tarafından yapılan bir çalışmada, okul deneyimi dersi öğretim programının değerlendirilmesi yapılmış, 88 öğretmen adayının oluşturulan değerlendirme ölçeği çerçevesinde programla ilgili görüşleri alınmıştır. Araştırma sonunda öğretmen adaylarının %51'inin uygulama öğretim elemanlarınca süreç içerisinde kendi gözlemlerine yönelik gerekli dönüt ve düzeltmeleri yapmadıklarını düşündükleri, %98'inin de okul deneyimi dersi kapsamında yapılan gözlemlerin uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmenin işbirliği içerisinde yürütülmesi gerektiğini düşündükleri belirlenmiştir.

Kara ve Altuntaş (2013) tarafından Türkçe Öğretmeni adaylarının okul deneyimi dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, öğretmen adaylarının önemli bir kısmının okul deneyimi dersine daha fazla zaman ayrılması gerektiğini düşündükleri, öğretmen adaylarının %42'sinin ise gözlem konularının daraltılması konusunda görüş bildikleri belirlenmiştir.

Akçalı ve Demircioğlu (2017) tarafından 59 öğretmen adayının okul deneyimi dersine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan niteliksel çalışmada, bazı öğretmen adayları, uygulama öğretmenlerinin, derse girmelerinden ve gözlem yapmalarından rahatsızlık duyduklarını düşündükleri, bazı öğretmen adaylarının da “okul müdürlerinin görevlerini tanıma, okulun misyon ve vizyonunu tanıma” gibi görevlerin gereksiz olduğu yönünde görüş bildirdikleri belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, okul deneyimi dersi öğretim programının, bu öğretim programına katılmış öğretmen adaylarının görüşlerinden yararlanılarak değerlendirilmesidir. İlgili araştırmalarda okul deneyimi dersi uygulamalarıyla ilgili bir takım problemler ortaya konmuş olsa da bu problemlerin dersin öğretim programının mevcut yapısından kaynaklanıp kaynaklanmadığı hususu tartışılmamıştır. Bu çalışmada, okul deneyimi dersi öğretim programı, öğretmen adaylarının görüşleri çerçevesinde değerlendirilmiş, çıkan sonuçların programın yapısından kaynaklanıp kaynaklanmadığı hususu tartışılmış ve bu çerçevede alternatif bir program önerisinde bulunulmuştur. Ortaya konulan alternatif program önerisinin öğretmen eğitimi lisans programlarının yapılandırılması çalışmalarında dikkate alınabileceği umulmaktadır. Araştırmanın alt amaçlarına ilişkin soru cümleleri aşağıda belirtilmiştir.

Görüşlerine başvuru alan öğretmen adaylarının;

1. Programın üstün / güçlü yönlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Programın sınırlı / zayıf yönlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Programın uygulanışına yönelik beklenti ve önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Nitel araştırma yaklaşımıyla gerçekleştirilen bu çalışmada öğretmen adaylarıyla görüşmeler yapılmış, elde edilen veriler betimsel analizle çözümlenmiştir. Betimsel analiz yaklaşımı, verilerin araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilmesine ve görüşmede kullanılan sorular dikkate alınarak sunulmasına imkân vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, 2017-2018 öğretim yılı bahar döneminde Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesinde farklı Lisans programlarının dördüncü sınıfında öğrenimlerine devam eden, önceki yıllarda Okul Deneyimi dersi almış, Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünden (OÖÖA) 6, Sınıf Öğretmenliği Bölümünden (SÖA) 5, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünden (SBÖA) 5, Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümünden (FBÖA) 10 olmak üzere toplam 26 öğretmen adayından oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Okul Deneyimi Dersi Öğretim Programının değerlendirilmesine yönelik olarak öğretmen adaylarıyla görüşmeler yapılmış, yapılan görüşmelerde araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu, öğretmen adaylarının Okul deneyimi dersi öğretim programının uygulanabilirlik, izlenebilirlik, amaca görelilik, esneklik, işlevsellik, bağdaşımcılık gibi özellikler açısından güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin düşüncelerini betimlemeye ve programın uygulanışına yönelik beklenti ve önerilerini ortaya koymaya yönelik sekiz sorudan ve bu sorulara ilişkin sondalardan oluşmaktadır. Oluşturulan görüşme formu aracılığıyla öğretmen adaylarının programa ilişkin görüşleri, her biri ortalama 90 dakika süren toplam 5 oturumda gerçekleştirilen odak grup görüşmeleriyle alınmıştır.

Verilerin Analizi

Betimsel analiz dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Bunlar, betimsel analiz için kuramsal tematik bir çerçevenin oluşturulması, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Betimsel analiz sürecinde, öncelikle araştırma soruları dâhilinde bir çerçeve oluşturulmuş, veriler bu çerçeveye göre işlenerek

tanımlanmıştır. Elde edilen veriler, görüşme sürecinde kullanılan sorular dikkate alınarak sunulmuş ve anlaşılır bir biçimde betimlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerin güvenilirliğini artırmak için, veri kaybının ve veri toplama hatalarının önlenmesine yönelik olarak görüşmeler ses kayıt cihazları ile kayıt altına alınmış ve bir başka uzman tarafından da analiz edilmiştir. Bulgular; programın üstün yönleri, zayıf yönleri, uygulamaya yönelik beklentiler ve öneriler olmak üzere üç alt problem başlığı ile uygulanabilirlik, izlenebilirlik, amaca yönelik, esneklik, işlevsellik, bağdaşımcılık olmak üzere altı alt kategoride (tema) sınıflandırılmış ve doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Bulgular

Öğretmen Adaylarının Programın Üstün / Güçlü Yönlerine İlişkin Görüşleri

İşlevsellik. Yapılan görüşmelere katılan öğretmen adaylarının tümü okul deneyimi öğretim programının işlevsel olduğu yönünde görüş beyan etmişlerdir. Bazı öğretmen adayları, programın uygulanışında problemler yaşasalar da, uygulama okullarındaki gözlemlerinin yeterince izlenmediğini, yönlendirilmediğini, bu deneyimleri yeterince paylaşmadıklarını, farklı gözlemler yapamadıklarını, kendi ihtiyaçlarına göre gözlemler yapabildiklerini ve teoride öğrendikleri bazı bilgileri gözlemleriyle bağdaştıramadıklarını dile getirirler de öğretmenlik mesleğini icra edecekleri sahayı tanıma imkânı vermesi, gerçek bir okul ve sınıf ortamında bulunma, gerçek bir öğretimi gözleme gibi mesleki bir deneyim geçirme olanağı sağlaması gibi nedenlerle programın işlevsel olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Öğretmen adaylarının tümü bu program sayesinde uygulama okul ve sınıflarında gözlemlediklerinden hareketle ileride öğretmen olup bu mesleği icra ettiklerinde kullanabilecekleri bir takım sonuçlar ve çıkarımlar elde ettiklerini dile getirmişlerdir.

“Öğretmeni gözlemleyerek ileride kendimizin nasıl bir öğretmen olacağını tasarlayabiliyoruz. Öğretmen derste bunu yapıyor ben olsam böyle yapmazdım gibi” (SBÖA 4)

“Fakültede gerçek dünyaya çok kapalıyız. Bunu anladık. Uygulama okulunda birçok problemi gözlemleyebildik. Orada gerçek olan birçok şeyi gördük” (FBÖA 3)

“Aynı şeyleri gözlemlese de nihayetinde elimizde gözlem formları vardı. Öğretmeni gözlemledik, değerlendirdik. Eksik yönlerine baktık. Biz bunu nasıl düzeltebiliriz, öğretmen olsaydık ne yapardık bunları yorumladık. Bu açıdan verimliydi” (FBÖA 1)

“Ben mesela öğretmenin dil gelişimine yönelik etkinliklerini beğenmiştim. Genellikle sohbet ediyordu. Çocuklarla soru-cevap şeklinde dersi işliyordu. Anlattığı birkaç şeyi çok beğenmiştim. Ben de öyle yapardım. İleride öğretmen olursam ben de öyle anlatacağım” (OÖÖA 3)

Uygulanabilirlik. Araştırma kapsamında görüşüne başvurulmuş bazı öğretmen adayları, uygulama okullarına gittiklerinde neler yapmaları, hangi hafta hangi gözlemi yapmaları gerektiği, gözlemlerinde nelere odaklanacakları, gözlem formlarını nasıl dolduracakları, gözlemleri hangi usullere göre yapacakları konularında uygulama öğretim elemanının kendilerine ayrıntılı ve açıklayıcı bilgiler verdiğini, gerekli yönlendirmeleri yaptığını, bu nedenle okul deneyimi kılavuzunda (öğretim programı) belirtilen amaçlara göre ve planlanan sürece uygun şekilde gözlemlerini yaptıklarını dile getirmişlerdir.

“Uygulama öğretim elemanımız bize okul deneyimi kılavuzunu internetten indirdi. Bize her hafta ne yapacağımızı açıkladı. Her hafta ne yapacağımız belliydi yani. Gözlem formlarını tanıttı. Nasıl doldurmamız gerektiğini açıkladı. Hatta bu gözlem formlarındaki maddelere kendimizin ekleyebileceği maddeleri de ekleyebileceğimiz söyledi. Bizim her şeyimiz belliydi. Planlı, programlı bir şekilde gittik ve verimliydik” (FBÖA 4)

“Bizimle aynı sınıfta olan, uygulama öğretim elemanı farklı olan arkadaşlarımız vardı. Onlarla konuştuğumuzda gözlem formu falan kullanmadıklarını gördük. Bizim hocamız kılavuzdaki her şeyi tek tek açıkladı. Gözlem formlarımız falan sürekli yanımızdaydı” (FBÖA 1)

“Kılavuzda, sınıf yönetiminin gözlemlenmesi, kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması falan tek tek yazılmıştı. Orada ne yazıyorsa biz yaptık bunları. Uygulama öğretmeni uyarıyordu bizi, anlatıyordu” (FBÖA 2)

İzlenebilirlik. Araştırma kapsamında görüşüne başvurulmuş bazı öğretmen adayları, yaptıkları gözlemlerin, uygulama öğretim elemanı tarafından hafta hafta izlendiğini, değerlendirildiğini, her hafta yapılan toplantılarda uygulama öğretim elemanı tarafından yaptıkları gözlemlerle ilgili geri bildirimlerde bulunduğunu belirtmişlerdir. Her hafta aldıkları geri bildirimler çerçevesinde sonraki gözlemlerini sürdürdüklerini dile getirmişlerdir.

“Her hafta planlı bir şekilde gittik, gözlem yaptık. Her hafta en az yirmi sayfa rapor tuttuk. Hocamız (uygulama öğretim elemanı) istiyordu. Haftada bir gün fakültede toplandık. Hocamız yazdığımız raporları tek tek altını çizerek okudu. Eleştirdi, yönlendirdi” (FBÖA 5)

“Gözlem formlarında çok fazla madde vardı zaten gözlemlenecek. Bunları doldurduk. Bunlara ilişkin kendi yorumlarımızın da olduğu raporlar hazırladık. Her hafta danışmanımızla da bir araya gelerek bu raporlarımızı okuduk, konuştuk ve paylaştık. Danışmanımız süreci iyi yönetti, yönlendirdi. Verimli oldu bizim için” (FBÖA 7)

Amaca görelilik. Araştırma kapsamında görüşüne başvurulmuş bazı öğretmen adayları, uygulama okullarındaki gözlemlerini, önceden planlanmış şekilde, okul deneyimi kılavuz programında yer alan gözlem formlarıyla, sistematik bir şekilde, sınıf yönetimi, öğretim yöntem ve teknikleri gibi kılavuzda belirlenmiş öğrenme alanlarına göre gerçekleştirdiklerini dile getirmişlerdir. Bunun temel nedeninin de uygulama öğretim elemanının neyi, nasıl yapacakları konusunda kendilerine bilgilendirme ve yönlendirme yapması, gözlemlerini izleyip değerlendirerek dönütler vermesi olarak belirtmişlerdir.

“Bu hafta ne gözlemlenecek. Öğretim yöntem ve teknikleri. Buna ilişkin gözlem formlarımız var zaten. Kaç dakika gözlem yapılacak? Kırk dakika. Kırk dakikayı dörder dakikalık dilimlere bölüyorduk. Olan bitenleri bu şekilde gözlemledik. Öyle rastgele gözlem değil. Belli konular üzerinde. Belli amaçlarla. Belli yöntemlerle” (FBÖA 6)

“Sınıf yönetimi, öğretim yöntemlerinin gözlemlenmesi boyutu 4 hafta sürdü bizde. Okulu tanıma, öğretmeni tanıma, öğrenciyi tanıma okul örgütünü tanıma gibi amaçları vardı programın. Bizde bunlara yönelik gözlem formlarıyla yaptık gözlemlerimizi. Planlı bir süreçti” (FBÖA 1)

Öğretmen Adaylarının Programın Sınırlı / Zayıf Yönlerine İlişkin Görüşleri

Uygulanabilirlik. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelere katılan bazı öğretmen adayları, bu ders kapsamında neler yapacaklarına ilişkin açıklama ve yönlendirmeler uygulama öğretim elemanı tarafından detaylı bir şekilde yapılmadığı için uygulama okulunda ne yapacakları konusunda karasız kaldıklarını, gözlem yapacaklarını bilmelerine karşın, gözlemlerin nasıl yapılacağı, neyi kullanacakları ve yapacakları gözlemlerde hangi amaç doğrultusunda nelere odaklanacakları konusunda belirsizlikler yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

“Kılavuzda yapacağımız etkinlikler sıralanmış ama bu etkinlikleri nasıl yapacağımız, gözlemlerde nelere odaklanacağımıza ilişkin net bir açıklama yok. Öğrencinin bir gününü incele. İncele de neyini inceleyeceğiz. Pek açıklanmadı.” (SBÖA 3)

“Gözlemler için bir hazırlık yapılmadı. Yönlendirmeler yapılmadı. Kılavuzda yazıyor aslında her hafta ne gözlemleneceği. Ancak bizden kılavuzdaki gibi hafta hafta bir şey istenmedi. Bizden beklenen gözlemlerimizi yapmak ve raporumuzu tamamlamaktı” (SÖA 1)

“Öğretmeni gözlemleyin diyorlar ama neyini gözlemleyeceğimi net açıklamadılar” (SÖA 2)

“Bizim hocamız (Uygulama Öğretim Elemanı) dedi ki ilk haftalarda okul, öğretmen, öğrenci gibi genel şeyleri gözlemleyin. Biz de öyle yaptık. İlk hafta bunları gözlemledim ve raporlarımı tuttum. Daha sonraki haftalarda günlük raporlar tuttum. Biz sınıfta konuşuyorduk. Diğer bölümlerde veya sınıflardaki arkadaşlarımız biz her şeyi hafta hafta planlı bir şekilde yaptık diyorlardı. Diğer hocalar (Uygulama Öğretim Elemanı) kılavuza göre yapmışlar” (OÖÖA 1)

Bu durumun, uygulama öğretmen elemanlarının okul deneyimi dersi dışındaki diğer ders yüklerinin fazla olması, derslerle birlikte proje ve akademik çalışmalara zaman ayırmaları gerekliliği, danışmanlık gibi idari görevlerinin olması, okul deneyimi dersinde danışmanlık yaptıkları öğrencilerin fazla olması gibi nedenlerden kaynaklanabileceği değerlendirilmektedir.

Bazı öğretmen adayları, uygulama öğretiminin programla ilgili açıklamalarda bulunmak yerine daha önceki yıllarda bu dersi alan öğretmen adaylarının dersin sonunda oluşturdukları uygulama raporlarını kendilerine incelemeleri için verdiğini, bu raporları inceleyerek süreçte ne yapacaklarına ve süreç sonunda ne tür raporlar oluşturacaklarına dair çıkarımlarda bulduklarını dile getirmişlerdir.

“Bize örnek bir dosya verildi. Daha önceki yıllarda bir öğrencinin hazırladığı. Biz o örnek dosyayı inceledik. Buradan yola çıkarak ne yapacağımızı belirledik ve kendi dosyamızı oluşturduk” (SÖA 1)

“Daha önceki yıllarda hazırlanmış bir okul deneyimi dosyası vardı. Bu dosyayı inceleyin buna göre gözlemler yapacaksınız denildi. Ancak net bir açıklama yapılmadı” (OÖÖA 6)

Öğretmen adaylarından bazıları, uygulama okullarında ne yapacaklarına ilişkin açıklama ve yönlendirmeler yeterince yapılmadığı için gittikleri uygulama okullarında daha çok uygulama öğretmenin ya da okul yönetiminin beklentilerine uygun hareket ettiklerini, uygulama öğretmenlerinin yönlendirmelerine uygun biçimde, yapmaları gereken gözlemlerin dışında sınıf yönetiminde yardımcı olma, ders anlatma, not girme, rapor yazma gibi etkinlikleri de gerçekleştirdiklerini dile getirmişlerdir.

“Okulda gözlem yaparken okul müdürü beni çağırdı. Odasına gittik. Bana bir karalama kâğıt verdi. Bunları bana okur musun dedi. Rapor yazacağım dedi. Ben de okudum” (OÖÖA 3)

“Uygulama okuluna gittik. Olayın akışına kaptırdık kendimizi. Uygulama öğretmenin tavrı nasıl geliyorsa öyle davrandık. Suyun akışına bıraktık kendimizi” (OÖÖA 2)

“Ders anlatmak gerekmiyordu ama mesela benim uygulama öğretmenim ders anlatmak ister misin dedi. Alışırın dedi. İlköğretim ikinci sınıf matematik dersi idi. Ben de bu derste çıkartma işlemi yaptırıp çocuklara. Hazırlıklı gitmemiştim. Uygulama öğretmenim orada bana ne yapacağımı gösterdi. Ben de yaptım yani. Oldu böyle birkaç kere” (SÖA 1)

“Ben gidiyordum. Hocaya yardım ediyordum genelde. Çocukların basit şeylerine yardım ediyordum. Oturup not alayım. Hoca bu derste bunu yaptı gibi bir şey olmadı. Genellikle sanat etkinliklerinde uygulama öğretmenine biz yardım ediyorduk” (OÖÖA 4)

Görüşme yapılan öğretmen adaylarından bazıları uygulama okullarına gözlem yapmak için gitseler de uygulama öğretmenlerinin kendilerinden farklı görevler beklediklerini, okula gözlem yapmak için geldiklerini, yapmaları gereken işin sadece gözlem yapmak olduğunu belirttiler de

uygulama öğretmeninin kendisine yardım etmeleri gerektiği yönünde beklenti içerisinde olduğunu, bu durumun uygulama öğretmeniyle aralarında bazı olumsuzluklara neden olduğunu, uygulama öğretmenlerinin bazen yaptıkları gözlemlerden rahatsızlık duyduklarını dile getirmişlerdir.

“Arada bazen gerginlik oluyordu. Sen oturuyorsun ben anlatıyorum gibi. Onlar staj mantığıyla baktıkları için. Biz açıklıyoruz. Hocam biz okul deneyimine geldik, gözlem yapacağız. Ama onlar staj mantığıyla düşündükleri için bana yardım etmesi gerekmiyor mu diye düşünüyor. Gerginlik oluyor. Bu gerginlik uygulama öğretmenin beden diline yansıyor” (OÖÖA 5)

“Gidiyorsun gözlemci olarak. Oturup not alıyorsun. Tavrı farklı oluyor uygulama öğretmenin. Gergin oluyor” (OÖÖA 3)

“Diken üstüneydim oradayken. Çok kalabalık gitmiştik. Problem çıkmıştı. Sadece gözlem yapmamız bekleniyor. Farklı şeyler de istiyorlar” (SBÖA 5)

Uygulama öğretmenlerinin, öğretmen adaylarından farklı beklentiler içerisinde olmalarının ve farklı görevler vermelerinin nedeninin, okul deneyimi programıyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları, okul deneyimi dersinin amaç ve işleyişini öğretmenlik uygulaması dersiyle karıştırmaları olabilir.

Uygulama öğretmenlerinin, öğretmen adaylarıncı yapılan gözlemlerden rahatsızlık duymalarının nedeninin ise, yapılan gözlemleri, kendi mesleki yeterliklerini değerlendirme olarak algılayabilecekleri olduğu düşünülmektedir.

İzlenebilirlik. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelere katılan öğretmen adaylarından bazıları, okul deneyimi kılavuz programında, gözlemlerin paylaşılması için haftada 1 saatlik bir teorik dersin bulunmasına karşın, bu dersin süre olarak yetersiz olması ve amacına uygun bir şekilde işlenememesi nedeniyle uygulama okullarında yaptıkları gözlemleri sınıf ortamında yeterince paylaşamadıklarını, yaptıkları gözlemlerin uygulama öğretim elemanı tarafından yeterince izlenemediğini dile getirmişlerdir.

“Yaptığımız gözlemlerden sonra iki haftada bir toplanıyorduk ama bu toplantılar sohbet tarzında geçiyordu. Bu hafta neler yaptınız, herhangi bir problem var mı şeklinde sohbet ediyorduk. Bir saatlik süre ancak bu şekilde değerlendirilebiliyordu” (OÖÖA 2)

“Bizim de danışmanımızın da programı yoğun, her hafta toplanıp iletişime geçemedik” (SÖA 4)

“Bazı danışmanlar hafta hafta gözlemleri izliyordu. Hafta hafta gözlemler paylaşıyordu. Hazırlanan raporların tek tek altını çiziyordu. Biz danışmanımızla çok iletişim kuramadık” (SBÖA 4)

Görüşmelere katılan bazı öğretmen adayları ise yaptıkları gözlemleri, sınıfta bir ders sürecinden daha çok ders dışında birlikte geçirdikleri zaman dilimleri içerisinde birbirlerine açıkladıklarını ve paylaştıklarını dile getirmişlerdir.

“Arkadaşlarımızla deneyimlerimiz paylaştık. Derste değil de diğer derslere girerken, ders aralarında kendi aramızda konuşuyorduk” (OÖÖA 2)

“Gözlemlerimiz daha çok uygulama okulundaki derslerin çıkışında kendi aramızda paylaşıyorduk. Uygulama öğretmeni bugün bunu yaptı. Ben olsam şöyle yapardım gibi” (SBÖA 4)

“Deneyimlerimizi kendi aramızda paylaştık. Ders dışında. Dün okul deneyiminde şunu yaşadım, şöyle bir şeyle karşılaştım şeklinde arkadaşlarımızla paylaşımında bulunuyorduk” (SÖA 5)

Uygulama öğretim görevlilerinin, öğretmen adaylarınca uygulama okullarında yapılan gözlemleri yeterince izleyememeleri ve gerekli dönütleri verememelerinin nedenleri arasında, ders, proje, araştırma, bilimsel makale hazırlama, danışmanlık gibi görev yüklerinin fazla olması, gözlemlerin açıklanması ve paylaşılması için programda öngörülen 1 saatlik teorik dersin süre olarak yetersiz olması, okul deneyimi dersinde danışmanlık yaptıkları öğretmen adaylarının sayısının fazla olması olabilir. Ayrıca hâlihazırdaki okul deneyimi dersi öğretim (kılavuz) programında, yapılacak gözlemlerin sırası hafta hafta belirtilse de, uygulama öğretmenlerinin ders programlarının, öğretmen adaylarının okul deneyimi dışında aynı dönemde aldıkları diğer ders programlarının birbirlerinden farklı olması nedeniyle tüm öğretmen adayları programda belirtilen zaman planlamasına uygun olarak gözlemlerini yapamamakta, her öğretmen adayı şartlara göre kendi gözlem planlarını oluşturup gözlemlerini bu çerçevede yapmaktadır. Bir öğretmen adayı belirli bir hafta öğretim yöntemlerini gözlemlerken, diğeri aynı haftada sınıf yönetimini gözlemleyebilmektedir. Bu durumun uygulama öğretim elemanının yapılan gözlemleri izlemesini zorlaştırdığı değerlendirilmektedir.

Amaca görelilik. Yapılan görüşmelere katılan öğretmen adaylarından bazıları, dersin başında uygulama öğretim elemanınca dersin amaçları, nasıl yürütüleceği, gözlemleri ne amaçla nasıl yapacakları, gözlemlerinde nelere odaklanmaları gerektiği gibi hususlarda yeterince açıklama yapılmadığı, süreç içerisinde de gözlemlerinin yeterince izlenmediği ve yönlendirme yapılmadığı için uygulama okullarındaki gözlemlerini kendi ilgi ve ihtiyaçları çerçevesinde, planlı ve kasıtlı olmaktan daha çok ileride kendilerine lazım olabileceğini düşündükleri konularda yaptıklarını dile getirmişlerdir.

“Gözlemler kendi gözlemlerimizdi. Not alıyorduk. Günlük rapor şeklinde yazıyorduk. Kendi kendimize gittik. Bazı danışmanlar yönergeler veriyormuş. Bu hafta bunu gözlemleyin gibi. Ama biz gidiyorduk, bu çocuğa şöyle davrandı, bu kazanıma yönelik şu etkinliği yaptı gibi boyutları kendi kendimize gözlemledik.” (OÖÖA 5)

“Yaptığımız gözlemler kendimize ait. Mesela ben sınıf yönetimi konusuna daha çok dikkat ettim. Bir çocuk ağlarsa falan ne yapacağım. Bu sorunla nasıl baş edeceğim. Sınıfı nasıl yöneteceğim” (OÖÖA 3)

“Gözlemler için bir yönerge olacak ki ben bunu bu yüzden gözlemledim, bunu araştırdım, bu sonucu çıkarttım şeklinde bir süreç olması lazım. Bizimkisi kendi çabamızla basit gözlemler yapmak oldu” (SÖA 3)

Esneklik. Yapılan görüşmelere katılan öğretmen adaylarından bazıları, okul deneyimi dersi kapsamında 12 hafta boyunca aynı sınıfta bulduklarını, uygulama öğretmeninin bu süreçte hep aynı şekilde ders işlediğini, farklı öğretim yöntemlerini kullanmadığını, sınıf içerisindeki iletişim sürecinin hep aynı olduğunu, öğretim sürecinde, sınıf yönetiminde, sınıf içi iletişim sürecinde farklılıklara ve yeni durumlara bağlı olarak farklı deneyimler yaşayamadıklarını belirtmişlerdir. Fakülteadaki derslerin yoğunluğu, uygulama öğretmenlerinin okuldaki programları gibi çeşitli nedenlerle farklı sınıflarda, farklı derslerde gözlem yapma ve farklı deneyimler edinme istek ve ihtiyaçlarının karşılanamadığını dile getirmişlerdir.

“Aynı yöntem ve aynı teknik. Hoca değiştirmiyor. Dolayısıyla sürekli aynı şeyi gözlemliyoruz. Hoca sürekli aynı tarz anlatıyor. Yapılan planlama gereği farklı bir sınıfa girip gözlem de yapamadık” (SBÖA 4)

“Gözlemlenecek farklı bir şey yok ki. Aynı yöntemi kullanıyor. Sunuş yoluyla öğretim yapıyor sürekli, 12 hafta boyunca” (SBÖA 2)

“Öğretmen düz anlatım yapıyor sürekli yani. Başka bir yöntem, etkinlik bilmiyor. Yeni yaklaşımları bilmiyor. Sürekli düz anlatım yapınca aynı şeyleri gözlemledik” (FBÖA 1)

“Diğer derslerimiz de olduğu için okul deneyimindeki gözlem günümüz belliydi. Bunu değiştiremiyorduk. Bu nedenle sürekli aynı sınıfa gidiyorduk. Aynı öğretmen, aynı yöntem, aynı sınıf. Sıkıcı oluyor, farklı şeyler göremiyorsunuz” (FBÖA 5)

Bağdaşımcılık. Yapılan görüşmelere katılan öğretmen adaylarından bazıları, okul deneyimi dersinin kılavuzunda (öğretim programında) yer alan ve uygulama öğretim elemanınca da yapılması istenen bazı gözlem konularının öğretim işi ve öğretmenlikle ilgili konuların dışında olduğu, bu konuların öğretimle ilgili almış oldukları mesleki teorik ders ve konulardaki bilgi ve becerilerle çok fazla bağlantısının olmadığını, yaptıkları bu gözlemleri teorik olarak öğrendikleriyle bağdaştıramadıklarını dile getirmişlerdir.

“Öğrencinin bir gününü incele yazıyor kılavuzda. Hangi öğrenciyi neye göre seçeceğiz. Öğrenci sınıfta ders dinliyor. Teneffüslerde yemek yiyor, oynuyor, koşuyor. Bunu gözlemleyip yansıtacağız. Bana göre gereksiz. Daha çok öğretmenlikle ilgili boyutları gözlemlememiz lazım bence” (SBÖA 2)

“Okulun fiziki olanaklarını tanıyalım. Tamam, tanıyalım da bana yapacağım öğretmenlikle ilgili ne katacak. Her okulun fiziki ortamı, olanakları farklıdır zaten. Hiçbir şey ifade etmiyor benim için” (SÖA 2)

“Okulda bir takım teorik dersler aldık. Baktım öğretmenlik öyle görüldüğü gibi kolay bir iş değilmiş. Bu işin yolları, yöntemleri varmış. Dikkat edilmesi gereken şeyler varmış. Ama okula gidip gözlem yaptığım zaman öyle de değilmiş yani dedim. Çıkıyor konuyu anlatıyor öğretmen. Çocuklar deftere geçiriyor. Öğretmenin farklı bir yöntem kullandığını, farklı bir iş yaptığını görmedim” (SÖA 5)

Yapılan görüşmelere katılan öğretmen adaylarından bazıları, teorik derslerde öğretimle, sınıf yönetimiyle, sınıf içi iletişimle ilgili kendilerine anlatılan ilke ve yöntemlerin, uygulama okullarında uygulanmaması nedeniyle bu ilkeleri gözlemlerinde göremediklerini, teorik bilgiyle gözlemlerinden elde ettikleri bilgileri bağdaştırma şansı bulamadıklarını dile getirmişlerdir.

“Fakültede bizlere öğretimde yeni yaklaşımlar anlatılıyor. Yapılandırmacılık anlatılıyor. Uygulama öğretmeni tam tersi sunuş yoluyla, düz anlatımla ders anlatıyor. Öğrendiklerimizi test etme şansımız olmadı” (SBÖA 1)

“Teorik dersler başka, okul deneyiminde gördüklerimiz başkaydı. İşin teorik kısmı ile sahadaki kısmı birbirinden farklı. Fakültede gördüğümüz öğretim yöntemleri, iletişim ilkeleri gibi birçok şey okullarda kullanılmıyor. Bunların uygulanışıyla ilgili örnekler göremedik. Teorikte öğrendiklerimizle gözlemlerimizi ilişkilendiremedik” (SÖA 2)

“Staja da gidiyoruz şimdi mesela. Gözlem yaptığım öğretmen hiç gözüme gelmedi. Bir şey kazanmadım ki çünkü. Okulda öğrendiğim yöntem, teknikler onları tekrar okudum araştırdım. Bunlara göre hazırlık yaptım ve ders anlattım. Gözlem yaptığım öğretmen hiç gözüme gelmedi” (OÖÖA 5)

Öğretmen Adaylarının Programın Uygulanışına Yönelik Beklenti ve Önerileri

Uygulanabilirlik. Araştırma kapsamında görüşüne başvurulmuş bazı öğretmen adayları, uygulama öğretim elemanının okul deneyimi programı hakkında dersin başında kendilerine daha ayrıntılı bilgi vermelerini, programı tanıtmalarını, gözlemleri ne amaçla, nasıl, hangi araçlarla yapacakları konusunda daha ayrıntılı yönergeler vermelerini beklemektedirler.

“Gözlemler şöyle olmalı. Herkes gidip kendi gözlemlerini yapacağına, danışmanımız diyecek ki herkes bu hafta bunu gözlemleyecek. Bu konuya odaklanacak. Önümüzdeki hafta bunu gözlemleyecek. Bu gözlem formu kullanılacak. Bunu söylemeli. Biz de buna göre yapmalıyız” (OÖÖA 3)

“Gözlemde odaklanacağımız noktalar daha ayrıntılı belirlenip bildirilseydi, ne yapmamız gerektiği iyice izah edilseydi bir amacımız olurdu. Yapmamız gereken şeyler belli olurdu” (SBÖA 5)

“Bizim gözlemlerimiz öncesinde bir açıklama yapılmadı. Bizden önceki dönemlerde hazırlanmış dosyaya baktık. Orada nasıl yazılmışsa raporlar biz de öyle yazdık. Bize bunu gözlemle, şunu yap, şu gözlem formunu kullan gibi bir yönerge verilmedi. Ama bunlar bize söylenmeliydi. Açıklanmalıydı (SÖA 3)

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarından bazıları da, “uygulama öğretmenin öğretmen adaylarından gözlemlerinin dışında kendilerine yardım etmeleri konusundaki beklentileri, zaman zaman okul yöneticisi ve uygulama öğretmenlerinin kendilerine karşı olumsuz tutumları” gibi problemlerin giderilebilmesi için uygulama öğretim elemanının uygulama öğretmeniyle iletişime geçmesini, burada bulunmalarının asıl amacını okul çalışanlarına açıklamasını beklediklerini ifade etmişlerdir.

“Buradaki danışmanlarımızın, uygulama okulundaki hocaları aramaları lazım. Biz buraya bu mesleği öğrenmek için geldik. Kendileri de bu aşamalardan geçip öğretmen oldular. Bize farklı gözle bakmamalılar. O yüzden bu sorunların giderilebilmesi için danışmalarımızın uygulama öğretmenleriyle görüşmeleri, durumu izah etmeleri gerekir” (OÖÖA 4)

İzlenebilirlik. Araştırma kapsamında görüşüne başvurulmuş bazı öğretmen adayları, yaptıkları gözlemleri danışman rehberliğinde konuşarak, tartışarak paylaşmak beklentisi içerisinde olduklarını, gözlemlerinde doğru ya da yanlış yaptıkları konularla ilgili uygulama öğretim elemanı tarafından geri bildirimler yapılmasını beklediklerini dile getirmişlerdir.

“Bu derste geri dönütler olmalı. Sınıfta gözlemlediğimiz bir olay var. Bu olayı nasıl yorumlamamız gerektiği, bu olay karşısında nasıl davranmamız gerektiği konusunda danışmanımızla görüşmeli, bunu paylaşmalı ve tartışmalıyız. Doğru mu yanlış mı bilmiyoruz” (OÖÖA 1)

“Standart bir program olmalı. Gözlem yapan her öğrenciye saat ayrılmalı. Gözlemler birebir tek tek incelenmeli. Danışman geri bildirimlerde bulunmalı. Bizleri izlemeli. Yönlendirmeli” (OÖÖA 3)

“Gözlemlerde edindiğimiz deneyimlerimizi mutlaka sınıf ortamında paylaşmalıyız. Niye? Bir arkadaşım farklı bir şey yaşamıştır. Öğrenmiştir. Ben farklı bir yaşantı geçiririm. Bunları sınıfta paylaştığımızda birbirimizden de birçok şey öğrenebiliriz. Bu olmalı (SÖA 5)

Esneklik. Araştırma kapsamında görüşüne başvurulmuş bazı öğretmen adayları, gözlemlerini sürekli aynı sınıfta, aynı uygulama öğretmeniyle yapmaktan çok farklı kişi ve durumlarla karşılaşarak yeni deneyimler edinebilmek için dönem içerisinde farklı farklı sınıflarda, farklı uygulama öğretmenleriyle gerçekleştirme istek ve beklentilerini dile getirmişlerdir.

“Uygulama öğretmenleri dönem içerisinde değiştirilmeli. Aynı yöntemi kullanan öğretmeni gözlemlemek sıkıcı oluyor. Farklı etkinlikler yapan, farklı yöntemler kullanan öğretmenleri de gözlemlemeliyiz” (FBÖA 5)

“Bizler sınıf öğretmeni olacağız. Sınıf öğretmenin birçok dersi vermesi gerekiyor. Okul deneyimi dersinde de örneğin Türkçe dersi nasıl işleniyor, belirli bir süre Türkçe dersinin işlendiği sınıfa girip onu gözlemlemeliyiz. Daha sonra Matematik dersinin işlendiği sınıfa girip hangi yöntemler kullanılıyor, bunu gözlemlemeliyiz. Detaylandırmak gerekir. Konu alanlarına göre kullanılan öğretim yöntemleri değişebiliyor. Bu ayrımları yapmaya odaklanmalıyız. Hangi derslerde hangi kazanımlar var, bunu takip etmeliyiz. Bunun da kazanılması lazım. Ancak şartlar gereği tek bir derse ve sınıfa girdik. Bunlar eksik kaldı” (SÖA 2)

İşlevsellik. Araştırma kapsamında görüşüne başvurulmuş öğretmen adaylarının tümü, uygulamada bazı problemler yaşasalar da sahayı tanıma imkânı vermesi, gerçek bir okul ve sınıf ortamında bulunma, gerçek bir mesleki deneyim geçirme olanağı sağlaması gibi nedenlerle okul deneyimi programı kapsamında gerçekleştirdikleri gözlemlerin fakülte'deki eğitimlerinde ilk yıllardan başlayarak dönemlere yayılmasını ve daha uzun süreli olmasının yararlı olacağını dile getirmişlerdir. Ancak bazı öğretmen adayları uygulanabilirlik, izlenebilirlik, esneklik, amaca yönelik, bağdaşımcılık temaları altında belirttikleri problemlerin giderilmesinin şart olduğunu da belirtmişlerdir.

“İkinci sınıftan itibaren verilmeliydi bu ders. Gerçek hayat gerçek durumlar vardı orada. Fakülte'deki teorik dersler teoride kalıyor” (FBÖA 1)

“Gerçekleri gördüğümüz gözlemdi. Ancak yanlış zamana konulmuş bir gözlemdi. Bu gözlemler son sınıfta olmamalı. Zaman zaman gözlemlemeliydik teorik bilgileri” (FBÖA 4)

“Gözlem boyutu çok mantıklı bir şey ama son sınıfta olmamalı. Daha önceki sınıflarda olmalı. Staj da öyle. Her yılın ikinci döneminde uygulama olmalı (SBÖA 4)

“Bence bu süreç birinci sınıftan başlamalı. Teorik teorik gidiyor. Bence daha erken başlamalıyız gözlemlere” (OÖÖA 2)

Bu beklentinin temel nedeninin, okul deneyimi dersinin öğretmen adaylarına soyut teorik bilgilerin uygulanışlarını gerçek bir durum üstünde görerek bu bilgilere somut ve daha anlamlı olacak şekilde kendi deneyimleriyle ulaşma, teoriyle uygulamayı karşılaştırma imkânı sağlaması olabilir.

Araştırma kapsamında görüşüne başvurulmuş öğretmen adaylarından bazıları da, teorik derslerden bir kısmının kendilerine öğretmenlik anlamında çok fazla yarar sağlamadığını, bu derslerin uygulamaya ayrılması gereken zamanı kısıtladığını, bu teorik derslerin kaldırılıp uygulama derslerine daha fazla zaman ayrılabilmesi önerisinde bulunmuşlardır.

“Okul uygulamalarının artması gerekir. Öyle teorik dersler var ki ben bu dersi niye alıyorum. Ne gerek var. Niye görüyorum. Bunların yerine öğretmenlikle ilgili aldığım teorik bilgileri daha fazla gözlemleme şansım olsa daha iyi öğrenmiş olurum” (SÖA 5)

“Fizik, kimya gibi dersler de aldık. Hiç anlamı yok. Lisede gördük biz bu dersleri. Üniversite sınavında ölçtün beni zaten bu derslerle ilgili. Beni fakülteye aldın. Niye bir sene boyunca bu dersleri aldım. Bunların yerine uygulama olmalı” (SÖA 3)

Bazı öğretmen adayları, gözlemlerin öğretim boyutunda yoğunlaştırılması, bu anlamda gözlem konularının sınırlandırılması önerisinde bulunmuşlar, öğretim boyutu dışındaki gözlemlerin zaman kaybı olduğunu dile getirmişlerdir.

“Sınıf yönetimi ve öğretim yöntem ve teknikleri 4 hafta sürdü. Okulu tanıma, öğrenciyi tanıma, yönetimi tanıma gibi boyutlar zaman aldı. Dört hafta sınıf yönetimi ve öğretim yöntemleri için yeterli değil. Diğerlerinden çok bunlara daha ağırlık verilmeli” (FBÖA 1)

“Gözlem konularının daraltılması lazım. Araştırma ve gözlem diye bir ders konulması lazım. Öğretmenlik nasıl yapılır buna odaklanmamız lazım” (SBÖA 1)

Öğretmen adaylarından bazıları da sınıf yönetimi, öğretim yöntem ve teknikleri ve diğer gözlem konularını farklı zamanlarda ayrı ayrı gözlemlemek yerine, farklı gözlem konularını aynı anda daha bütüncül bir yaklaşımla gözlemlemenin daha yararlı olacağını dile getirmişlerdir.

“Uzun süreli gözlem lazım. Hafta hafta olmuyor ki. Tek bir şeye odaklanıp etrafındaki şeyleri gözlemlemek lazım. Örneğin sınıf yönetimini gözlemliyorsun. Ancak öğretmen iyi bir öğretim yöntemini kullanıyor. Bunu göz ardı etmek ve rapora yazmamak doğru olmaz” (OÖÖA 3)

Tartışma ve Sonuç

Mevcut Programın Yapısına İlişkin Tartışmalar/ Alternatif Program Önerisi

Öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular ışığında Okul Deneyimi dersi öğretim programının tasarımı ve uygulanmasında bir takım değişiklikler yapılarak öğretmen adayları açısından daha işlevsel, daha amaca yönelik, daha izlenebilir bir programın oluşturulabileceği düşünülmektedir. Okul deneyimi dersi, öğretmen yetiştirme programları içerisinde diğer derslerden bağımsız bir ders olarak düşünülmemelidir. Okul deneyimi dersi, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin bilgi ve beceriler

kazanmasında mesleki teorik dersler ile öğretmenlik uygulaması (staj) dersi arasında yer alan bir derstir. Öğretim ve öğretmenlik ile ilgili mesleki teorik bilgilere, öğretmen adayının gerçek bir öğretimi gözlemleyerek ve irdeleyerek kendisinin ulaştığı, teorik bilgileri gerçek bir durum üzerinde test ettiği, öğretim işinin nasıl yapıldığını gözlemlediği, öğretim işinin değişkenlerini ve bu değişkenlerin birbirlerini nasıl etkilediklerini gözlemlere dayalı olarak araştırdığı bir derstir. Bu dersin sonunda öğretmen adayları, kendi öğretmenlik uygulamalarına (stajlarına) yönelik çıkarımlarda bulunarak, bu uygulamalar için hazırlık yaparlar. Dolayısıyla mesleki teorik bilgi ve beceriler, gözleme dayalı bilgi ve beceriler (okul deneyimi) ile uygulamaya dayalı (staj) bilgi ve beceriler öğretmenlik mesleğinin öğrenilmesinde birbirleriyle ilişkili bir bütün oluştururlar.

Bir öğretmen adayı, teorik derslerdeki bilgileri, okul deneyiminde yaptığı gözlemlerle ulaştığı bilgileri ve stajda deneme ve uygulamalarla edindiği bilgi ve becerileri bağdaştırabilmelidir. Bunun gerçekleşebilmesi içinse okul deneyiminde yapılan gözlemlerin, öğretmenlik uygulaması dersinde yapılan uygulamaların “öğretim” boyutuna odaklı hale getirilmesi gerekmektedir. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması gibi derslerin öğretim programları incelendiğinde “öğretim” boyutunun dışında “öğretmenin, öğrencinin, okul örgütünün, okul kurallarının incelenmesi, nöbet tutma, veli toplantısına katılma, zümre toplantılarına katılma” gibi öğretmen adayından birçok farklı alanda gözlem ve uygulama yapması beklenmektedir. Öğretmen adayı, mesleki teorik derslerde öğretimin ilkeleri, stratejileri, yöntemleri teknikleri, öğretimde sınıf yönetimi, etkili öğretim için sınıf içi iletişim, öğrenci motivasyonu, öğrenci katılımının önemi gibi bilgiler edinirken, gözlemlerinde ve uygulamalarında öğretmen adaylarından bunların dışında farklı gözlemler ve görevler yapması da beklenmektedir. Bu durumda öğretmen adayı, edindiği teorik bilgileri, gözlemleri ve uygulamalarıyla bağdaştıramamaktadır ki bulgular bölümünde programın zayıf ve sınırlı yönleri başlığı altında bazı öğretmen adaylarının bu yöndeki görüşlerine yer verilmişti. Öğretim boyutu dışında öğretmen adaylarının uygulama okullarında farklı gözlem ve uygulamalar yapmaları, “öğretim” boyutu için gözlemlere ve uygulamalara ayrılan zamanı kısıtlamakta, farklı gözlem ve uygulamalar için yer ve zaman planlaması yapma ihtiyacını ortaya çıkarmakta, gözlem ve uygulama süreçlerini daha karmaşık hale getirmektedir. Bu nedenlerle gerek okul deneyimi gerekse de öğretmenlik uygulaması (staj) derslerinde öğretimin gözlemlenmesi ve uygulanması dışında kalan farklı boyutların programlardan çıkartılmasının, “öğretmenin, öğrencinin, okul kurallarının, okul örgütünün incelenmesi, nöbet tutma, veli toplantısına katılma, zümre toplantılarına katılma” gibi konuların, meslek içinde oryantasyon programlarıyla öğretmen adaylarına kazandırılmasının daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Okul deneyimi dersi öğretim programı incelendiğinde, “öğretim yöntemleri, sınıf yönetimi, öğrenci çalışmalarının değerlendirilmesi” gibi boyutların birbirinden bağımsız, öğretmen adayının farklı gün ve haftalarda bu boyutları ayrı ayrı gözlemlemesine olanak sağlayacak şekilde planlandığı görülmektedir. Programa göre, öğretmen adayı belirli haftalarda öğretim yöntemini gözlemleyecek, bu gözlemlerin bitiminde diğer hafta sınıf yönetimini gözlemleyecektir. Bu durum öğretmen adayının, öğretimin her bir boyutunu parça parça gözlemlemesine olanak verirken, bu boyutları bir bütün olarak bütüncül bir bakış açısıyla, her bir boyutun diğer

boyutlarla ilişkisi, boyutların birbirlerine olan etkisi bağlamında gözlemlenmesine çok fazla olanak tanımamaktadır.

Bu çalışmanın bulgular bölümünde uygulamaya yönelik beklenti ve öneriler başlığı altında bazı öğretmen adaylarının sınıf yönetimi, öğretim yöntem ve teknikleri ve diğer gözlem konularını farklı zamanlarda ayrı ayrı gözlemek yerine, farklı gözlem konularını aynı anda bütüncül bir yaklaşımla gözlemlenmenin daha yararlı olacağına dile getirildiği belirtilmişti. Öğretim yöntemi, sınıf yönetimi, sınıf içi iletişim, öğrenci motivasyonu, öğrenci katılımı gibi değişkenler öğretimde birbirleriyle ilişkili, birbirlerini etkileyen ya da birbirlerinden etkilenen değişkenlerdir. Dolayısıyla bu değişkenleri ayrı ayrı gözlemek yerine, ilişkileri ve etkileri bağlamında aynı ortam ve aynı zaman diliminde, bütüncül bir bakış açısıyla gözlemek, öğretmen adayının daha anlamlı çıkarımlarda bulunmasına imkân tanıyacaktır.

“Öğretmenin kullandığı öğretim yöntemi; sınıf yönetimini, sınıf içi iletişimi, öğrencilerin öğrenme güdülerini, derse katılımlarını nasıl etkilemektedir” şeklindeki bir araştırma problemi ve alt problemler, bu problemlerin cevabına yönelik yapılacak gözlemler, öğretmen adayına öğretime bütüncül olarak bakabilme, yapılan öğretim sırasında bir değişkenin diğer değişkenleri nasıl etkilediğini görebilme olanağı sağlayacaktır. Bu durumda öğretmen adayı, her bir boyutu farklı gözlem formlarıyla ayrı ayrı gözlemek yerine tüm boyutları yarı yapılandırılmış bir gözlem formu üzerinden tutacağı kayıtlarla bir bütün olarak gözlemleyebilecektir. Öğretmen adayı için, okullarda hangi öğretim yöntemlerinin kullanıldığını betimlemekten daha ziyade kullanılan öğretim yöntemini; sınıf yönetimi, sınıf içi iletişim, öğrenci motivasyonu ve katılımı gibi değişkenlere etkisi açısından değerlendirmek daha anlamlıdır. Öğretmen adayı yaptığı araştırma ve gözlemler çerçevesinde belirli bir ünite ya da konunun öğretiminde işe koşulan öğretim yönteminin çeşitli değişkenler açısından etkili olduğu sonucuna vardığında bu yöntemi ve yöntem çerçevesinde gerçekleştirilen etkinlikleri, kendi öğretmenlik uygulamasında aynen kullanabilir. Yaptığı gözlemlerde kullanılan yöntemin etkili olmadığı sonucuna vardığında ise kendi öğretmenlik uygulamasında aynı ünite ya da konunun öğretiminde farklı yöntem ve etkinliklerin işe koşulabileceği farklı bir ders planı hazırlayabilir.

Bu çalışmanın bulgular bölümünde programın zayıf ve sınırlı yönleri başlığı altında bazı öğretmen adaylarının uygulama okulunda ne yapacakları konusunda kararsız kaldıklarını, gözlem yapacaklarını bilmelerine karşın, gözlemlerin nasıl yapılacağı, neyi kullanacakları ve yapacakları gözlemlerde hangi amaç doğrultusunda nelere odaklanacakları konusunda belirsizlikler yaşadıklarını dile getirdikleri belirtilmişti. Okul deneyimi dersi öğretim programı incelendiğinde öğretmen adaylarının yapmaları gereken çok farklı boyutlarda gözlemlerin olduğu, her bir boyut için farklı yönergelerin olduğu, yönergelerin programda sayfalarca yer tuttuğu görülmektedir. Bu durumun hem öğretmen adayının kılavuz olarak adlandırılan öğretim programını anlamasını hem de uygulama öğretim elemanının öğretmen adayına bu yönergeleri açıklamasını ve onları yönlendirmesini güçleştirdiği değerlendirilmektedir.

Oysa gözlem için gidilen bir uygulama okulunda “uygulama öğretmenin iletişim yönüne yönelik davranışları sınıf yönetimini, öğrencilerin öğrenme güdülerini, öğrencilerin derse katılımlarını nasıl etkilemektedir” şeklindeki ya da farklı bir değişkenin diğer değişkenlere etkisinin test edileceği farklı bir araştırma problemi, yapılacak gözlemlerde hangi boyutlara bakılacağı, hangi boyutlara odaklanılacağı gibi hususları çok daha net hale getirebilir. Öğretmen adaylarınca yapılacak nitel bir araştırma için ortaya konacak bu araştırma problemi ve önceden oluşturulacak kuramsal/kavramsal çerçeve, gözlem sürecini bu boyutlarda daha da netleştirecektir.

Böylelikle öğretmen adayları, gözlemlerini belirli bir araştırma problemi çerçevesinde gerçekleştirmiş, problemin çözümü için niteliksel bir yaklaşımla veri toplamış, topladıkları verileri analiz etmiş ve nihayetinde bir takım sonuçlara ve genellemelere ulaşarak, kendi öğretmenlik uygulamalarına yönelik çıkarımlarda bulunmuş olurlar. Dolayısıyla okul deneyimi dersi öğretim programı; araştırma-inceleme öğretim stratejisini esas alan, nitel durum çalışması yönteminin kullanıldığı bir öğretim programı formatında rahatlıkla yürütülebilir. Burada kastedilen öğretmen adaylarının tam anlamıyla bir bilimsel çalışma yapmasından daha çok, nitel araştırma yaklaşımını esas alarak, durum çalışması deseninin araştırma basamaklarını kullanarak kendi seviyelerine uygun yine gözlemlere dayalı ve görüşmelerle desteklenen daha sistematik bir saha araştırması yapmalarıdır. Gözlem ve görüşmelere dayalı bu araştırmalar çerçevesinde öğretmen adaylarının, öğretim işinin çeşitli değişkenlerinin birbirleriyle nasıl bir ilişki içerisinde olduğunu, birbirlerini ne derece etkilediklerini keşfetmeleri, teorik olarak anlatılan bilgilere kendi somut gözlemleri yoluyla ulaşmaları, bunları bir sınıf ortamında paylaşmaları ve açıklamaları ve bir takım sonuçlara ulaşarak kendi bilgilerini yapılandırmaları söz konusu olabilir.

Mevcut okul deneyimi dersi öğretim programı incelendiğinde programın kuramsal temelini vurgulanmadığı, temel aldığı öğretim stratejisi ve kullanılacak öğretim yöntemlerinin de programlarda ifade edilmediği görülmektedir. Oysa okul deneyimi dersi aslında bir saha araştırmasıdır. Bu araştırmada öğretmen adayları, teorik olarak edindikleri bilgileri alanda kendi gözlemlerine dayalı olarak araştırarak keşfederler ve deneyim kazanırlar. Dolayısıyla okul deneyimi dersinde işe koşulması gereken temel öğretim stratejisi, araştırma ve inceleme yoluyla öğretim stratejisi olmalıdır. Mevcut program incelendiğinde ise öğretmen adaylarının araştırma boyutunun dışında gözlemler yapmasını temel alan bir program tasarımı karşımıza çıkmaktadır. Oysa gözlemlerin, öğretim işinin çeşitli değişkenlerinin birbirlerine etkisinin araştırılacağı bir araştırma probleminin çözümüne yönelik olarak yapılması daha uygun olacaktır. Böylelikle öğretmen adayları aslında uygulama okullarında nitel bir durum çalışması yapmış olurlar. Nitel durum çalışmasının araştırma basamakları, deneysel öğrenme kuramı içerisinde ifade edilen deneysel öğrenme döngüsünün aşamalarına karşılık gelmektedir.

“Deneysel öğrenme kuramı, öğrenmeyi deneyimin dönüştürülmesi yoluyla bilginin oluşturulması süreci olarak tanımlar” (Kolb, 1984, s. 41). Kuram, öğrenmeyi “deneyim edinimi ve deneyimi dönüştürme” süreçlerinde dört temel aşamadan oluşan bir öğrenme döngüsüyle açıklamaktadır. Bu aşamalar; somut deneyim (concrete experience), yansıtıcı gözlem (reflective

observation), soyut kavramsallaştırma (abstract conceptualization) ve aktif deneyimdir (active experimentation).

Somut deneyimlerle; doğrudan, yorumsuz, yaşanan deneyime bağlı bilgiler toplanır. Dolayısıyla somut deneyim aşaması, nitel bir durum çalışmasının veri toplama aşamasına karşılık gelir. Nitel durum çalışmalarının veri toplama aşamasında araştırma problemi ile ilgili olarak nitel veriler toplanır. Bu şekilde toplanan veriler, deneyimsel öğrenme döngüsünün “somut deneyim” aşamasında olduğu gibi betimlenmemiş, üzerinde düşünülmemiş, yorumlanmamış, görüşme ve gözlem gibi somut deneyimlerden elde edilmiş bilgilerdir (Arseven, 2018, s. 132). Öğretmen adaylarının okul deneyimi dersi kapsamında yaptıkları gözlemler birer somut deneyimdir.

Nitel durum çalışmasında, görüşme ve gözlem yoluyla elde edilen ham bilgiler yorumlanarak analiz edilir. Analizdeki temel amaç, elde edilen verilerin ne anlama geldiğini sözel kavramlarla ortaya koymaktır. Bu aşama, deneyimsel öğrenme döngüsünün “Yansıtıcı Gözlem” aşamasına karşılık gelir. Nitel durum çalışmalarında verilerin analizi aşamasında “Yansıtıcı Gözlem” aşamasında olduğu gibi somut bir deneyim olarak yapılan gözlemlerin sözel olarak ifade edilmesi, kavram ve temalarla açıklanması söz konusudur (Arseven, 2018, s. 132). Bu aşamada öğretmen adayları uygulama okullarında yaptıkları gözlemlerin ne anlama geldiğini gözlem verilerini analiz ederek açıklarlar.

Somut deneyimler yaşayan öğrenen, deneyimlerini, yansıtıcı gözlemlerle açıklar. Sürecin sonunda çıkarımlar yoluyla genellemeler yapılır veya genel teorik sonuçlara ulaşılır. Soyut kavramsallaştırma olarak adlandırılan bu aşamaya benzer şekilde nitel durum çalışmalarında da araştırma süreci sonunda sosyal olayların değişken doğası ve her durumun birbirinden farklı olması gerçeği çerçevesinde toplanan ve analiz edilen veriler ışığında kuramsal bilgiye yönelik çıkarımlar yapılarak genellemelere ulaşılır (Arseven, 2018, s. 132). Okul deneyimi dersi kapsamında somut gözlemler yapan, yaptıkları gözlemleri analiz ederek yansıtan öğretmen adayları süreç sonunda öğretim konusuyla ilgili kitaplarda yazılı olan ve derslerde kendilerine öğretilen genel teorik bilgilere kendi deneyimlerinden çıkarımlarda bulunarak ulaşmış olurlar.

Öğrenme döngüsünün son aşaması ise aktif deneyimdir. Bu aşama, bir önceki aşamada ulaşılan kuramsal bilgilerin yeni bir deneyim durumunda uygulanması ya da bilgilerin test edilmesi aşamasıdır. Bu aşamanın somut deneyim aşamasından farkı, bireyin bu aşamaya kadar gözlemleyerek, düşünerek elde ettiği bilgileri bizzat gerçek durumlarda uygulamasıdır (Arseven, 2018, s. 129). Aktif deneyim aşaması aslında öğretmenlik uygulaması (staj) dersine karşılık gelir. Okul deneyimi dersinde somut deneyim, yansıtıcı gözlem ve soyut kavramsallaştırma aşamalarından geçerek öğretim işiyle ilgili genel bilgilere ulaşan öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması dersinde, (staj) bu bilgileri aktif olarak uygularlar. Yani aktif deneyim yaşarlar.

Buraya kadar anlatılanlardan hareketle mevcut okul deneyimi dersi öğretim programının, deneyimsel öğrenme kuramını temel alan, araştırma-inceleme yoluyla öğretim stratejisinin

kullanılacağı ve nitel durum çalışmasının öğretim yöntemi olarak işe koşulacağı bir yapıda yeniden tasarlanabileceği değerlendirilmektedir.

Mevcut okul deneyimi dersi öğretim programı incelendiğinde programda yer alan kazanımların “okulun öğretimini ve örgütlenmesini sistemli bir yaklaşımla tanımış olma, okul yönetimi, okullarda düzenli olarak yapılan işler ve okulun olanaklarına ilişkin bilgi sahibi olma, dersliklerdeki etkinlikleri gözlem yoluyla tanıyabilme yeteneği kazanmış olma” gibi genel ifadelerle belirtildiği, üstelik bu ifadelerin davranışa dönük kazanımlardan çok genel amaçları çağrıştırdığı düşünülmektedir. Okul deneyimi dersi öğretim programının nitel bir durum araştırması formatında yeniden yapılandırılmasıyla programın kazanımlarının da daha net bir şekilde ifade edilebileceği değerlendirilmektedir. Zira araştırmanın her bir alt problemi bir kazanıma karşılık gelecektir. “Öğretim yönteminin sınıf yönetimini nasıl etkilediğini açıklama veya öğretmenin sergilediği iletişimsel davranışların öğrencilerin derse katılımına etkilerini gözlem kayıtlarından doğrudan örnek alıntılarla yorumlama” vb. kazanım ifadeleri; çok daha net, daha davranışa dönük ve daha üst düzey bilginin kazanılmasını öngören kazanım ifadeleri olacaktır.

Araştırma problem ve alt problemleriyle uyumlu, davranışa dönük olarak ifade edilen kazanımların bu şekilde ortaya konması ve bunlara göre bir kuramsal çerçevenin oluşturulmasıyla gözlem süreci, bu süreçte nelerin gözlemleneceği, nelere odaklanılacağı gibi hususlar netlik kazanacak, uygulama öğretim elemanı süreçte neler yapılacağına ilişkin öğretmen adaylarına daha detaylı yönlendirme ve açıklamalar yapabilecektir. Öğretmen adayları da gözlemlerini kendi ilgi ve ihtiyaçları çerçevesinde ileride kendilerine lazım olabileceğini düşündükleri konularda değil, araştırma problem alt problemlerine yansıtılan bu amaç ya da kazanımlara ulaşma doğrultusunda yapabileceklerdir.

Mevcut Programın Uygulanışına İlişkin Sonuç ve Tartışmalar

Mevcut okul deneyimi programında öğretmen adayları, gittikleri uygulama okulundaki imkân ve şartlar çerçevesinde oluşturdukları gözlem planları doğrultusunda farklı haftalarda farklı boyutlarda gözlemler yapabilmektedir. Bir öğretmen adayı belirli bir haftada öğretim yöntemlerini gözlemlerken, diğeri aynı haftada sınıf yönetimi boyutunu gözlemleyebilmektedir. Hâlihazırdaki okul deneyimi dersi öğretim programında, yapılacak gözlemlerin sırası hafta hafta belirtilse de, uygulama öğretmenlerinin ders programlarının, öğretmen adaylarının okul deneyimi dışında aynı dönemde aldıkları diğeri ders programlarının birbirlerinden farklı olması nedeniyle tüm öğretmen adayları okul deneyimi dersi öğretim programında belirtilen zaman planlamasına uygun olarak gözlemlerini yapamamakta, her öğretmen adayı şartlara göre kendi gözlem planlarını oluşturup gözlemlerini bu çerçevede yapmaktadır. Bu durum uygulama öğretim elemanının yapılan gözlemleri izlemesini zorlaştırmaktadır. Bu çalışmanın bulgular bölümünde programın zayıf ve sınırlı yönleri başlığı altında bazı öğretmen adaylarının; yaptıkları gözlemlerin çeşitli nedenlerle uygulama öğretim elemanı tarafından yeterince izlenemediğini dile getirdikleri belirtilmişti.

Belirli bir araştırma problemi ve alt problemler çerçevesinde nitel durum çalışması deseniyle gerçekleştirilecek araştırmalar kapsamında öğretmen adaylarının yapacakları gözlemler ise uygulama öğretim elemanı tarafından daha rahat izlenebilir. Zira bu süreçte öğretmen adayları her hafta farklı bir boyutu gözlemlemek yerine birçok değişkeni aynı sınıf ortamında önceden belirlenmiş bir zaman dilimi içerisinde gözlemleyeceklerdir. Belirli bir araştırma problemi çerçevesinde nitel bir durum çalışması şeklinde tasarlanmış bir öğretim programında, tek tek her öğretmen adayının hangi haftalarda hangi boyutlarda gözlem yapacaklarının planlamasından ziyade önceden oluşturulmuş bir kuramsal çerçeve ve veri toplama aracı doğrultusunda, tüm öğretmen adayları için ne kadar süre içerisinde veri toplanılacağı, verilerin ne kadar sürede analiz edileceğinin, sonuç ve genellemelerin ne kadar sürede oluşturulacağı planlanması söz konusu olacaktır. Dolayısıyla tüm öğretmen adayları için standart bir zaman planlamasının yapılabilmesi mümkün olacaktır.

Bu araştırma sonunda; öğretmen adaylarının bir kısmının, gözlemlerini programın amaçlarından çok kendi ihtiyaçları çerçevesinde yaptıklarını düşündükleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarından bir kısmının okul deneyimi kapsamında yaptıkları bazı gözlemlerden elde ettikleri bilgileri teorik bilgilerle bağdaştıramadıklarını, farklı sınıflarda, farklı derslerde, farklı uygulama öğretmenleri üzerinde gözlemler yapamadıklarını, bu esnekliğin kendilerine sağlanmadığını, gözlemlerinin uygulama öğretim elemanlarınca yeterince izlenmediğini ve gerekli geri bildirimlerin verilmediğini düşündükleri sonuçları da elde edilmiştir. Bütün bu sonuçlar mevcut programın zayıf yönlerini teşkil etmektedir.

Mevcut okul deneyimi programı, nitel bir saha araştırması şeklinde yeniden yapılandırıldığında ulaşılan bu olumsuz sonuçlardan bazılarının ortadan kaldırılabilmesi yukarıdaki bölümlerde tartışılmıştı. Bu olumsuz sonuçların giderilebilmesi için programın yeniden yapılandırılmasından bağımsız olarak alınması gereken farklı önlemlerin olabileceği değerlendirilmektedir. Alınması gereken bu önlemlere ilişkin öneriler ise;

1. Uygulama öğretmenlerinin okul deneyimi dersinin amacı ve işleyişi hakkında hizmet içi eğitimler yoluyla bilgilendirilmesi,
2. Programın daha izlenebilir hale getirilmesine yönelik olarak gözlemlerin uygulama öğretim elemanı rehberliğinde, öğretmen adaylarınca paylaşılacağı ve açıklanacağı teorik ders saatinin süresinin artırılması, uygulama öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının okul deneyimi dersinin olduğu eğitim-öğretim döneminde ders yüklerinin azaltılması,
3. Öğretmen adaylarının farklı öğretim yöntemlerini gözleme beklentilerinin uygulama öğretmenlerine hizmet içi eğitimlerle iletilmesidir.

Kaynakça

- Akçalı, A. A. ve Demircioğlu, E. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının okul deneyimi dersiyle ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 8 (26), 1-23.
- Arseven, İ. (2018). The use of qualitative case studies in the training of pre-service teachers. *International Journal of Higher Education*, 7 (1), 111-125. doi:10.5430/ijhe.v7n1p111
- Aydiner, N. (2016). Eğitim programı ve öğretim. S. Saracaloğlu ve A. Küçükoğlu (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (s.21-57) içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükkaragöz, S. (1995). *Program geliştirme*. Konya: Damla Ofset
- Cumhuriyet Üniversitesi. (t.y.). *Okul deneyimi*. Erişim Adresi: <http://egitim.cumhuriyet.edu.tr/userfiles/file/EgitimFakultesi/okuldeneyimi.pdf>
- Çubukçu, Z. (2011). Eğitim programı tasarımı ve geliştirilmesi. B. Duman (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (s. 57-106) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Değirmençay, Ş. A. ve Kasap, G. (2013). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamasına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4 (2), 47-57.
- Demircan, C. (2007). Okul deneyimi II dersine ilişkin öğrenci görüşlerinin incelenmesi (Mersin üniversitesi örneği). *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 119-132.
- Demirel, Ö. (2010). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme* (12. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Erciyes Üniversitesi. (t.y.). *Okul deneyimi*. Erişim Adresi: <http://egitim.erciyes.edu.tr/ogretmenlik/odeneiyimi.doc>
- Gözütok, D. (2001). *Program değerlendirme*. Eskişehir:Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Kara, Ö. T. ve Altuntaş, İ. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının okul deneyimi dersine ilişkin tutumları (Çukurova ve Adıyaman üniversiteleri örneği). *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (3), 115-132.
- Kılınç, A. ve Altuk, Y. G. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine ilişkin tutumları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (19), 41-70.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: experiences as the source of learning and development*. EnglewoodCliffs, N.J. : Prentice-Hall.

- Kudu, M., Özbek, R. ve Bindak, R. (2006). Okul deneyimi-I uygulamasına ilişkin öğrenci algıları (Dicle üniversitesi örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (15), 99-109.
- Küçükahmet, L. (1999). Öğretimde planlama ve değerlendirme. İstanbul: Alkım Yayınevi
- Oliva, P. F. (1992). *Developing the Curriculum*. New York: Harper Collins Publishers
- Ören, F. Ş., Sevinç, Ö. S. ve Erdoğan E. (2009). Öğretmen adaylarının okul deneyimine ilişkin tutumlarının ve görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15 (58), 217-246.
- Özmen, H. (2008). Okul deneyimi I ve okul deneyimi II derslerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (25), 25-37.
- Saracaloğlu, A. S., Yılmaz, S., Çöğmen, S. ve Şahin, M. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi dersine ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (22), 15-32.
- Sarıtaş, M. (2007). Okul deneyimi-I uygulamasının aday öğretmenlere sağladığı yararlar konusundaki görüşlerin değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 121-143.
- Seçer, Z., Çeliköz, N. ve Kayılı, G. (2010). Okul öncesi öğretmenliği okul uygulamalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 128-152.
- Şahin, Ç. (2011). Öğrenme öğretme süreci. M. Arslan (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri (s.47-74) içinde*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yapıcı, Ş. ve Yapıcı, M. (2004). Öğretmen adaylarının okul deneyimi-I dersine ilişkin görüşleri. *İlköğretim- Online*, 3 (2), 54-59.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri [qualitative research methods in social sciences]*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK (1998a). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Yayınları.
- YÖK (1998b). *Fakülte-okul işbirliği kılavuzu*. Ankara.
- YÖK (2007). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*. Ankara.

Extended Abstract

Introduction

The aim of this study is to evaluate the syllabus of the course “School Experience” based on the views of teacher candidates who have taken this course. The questions related to sub-aims of the study are as follows:

1. What are the views of teacher candidates about the weaknesses of the program?
2. What do the teacher candidates think are the strengths of the program?
3. What are their expectations and suggestions?

Method

In this study carried out with qualitative research approach, data collected by interviewing teacher candidates were analyzed to draw conclusions. To form the study group, maximum variety sampling was used and data were obtained via using semi-structured interview form and from a total of 26 senior teacher candidates who had already taken the course “School Experience” at Faculty of Education, Cumhuriyet University.

The “School Experience Syllabus” was analyzed based on the basic features of syllabus (practicality, traceability, goal-orientation, flexibility, functionality, coherence). To increase the reliability of data obtained, the data were also analyzed by another expert. The findings can be categorized under six categories (themes) as the strengths, weaknesses of the syllabus, expectations and suggestions for implementation and supported via direct quotations.

Findings and Comments

The views of some of the teacher candidates about the weaknesses of the syllabus can be summarized as follows:

- They felt confused about what they would do in the practicum school as faculty members did not make detailed explanations and give clear instructions about what they are supposed to do within the scope of the course,
- They were asked to do some tasks not included in the syllabus such as helping classroom management, teaching lessons, entering scores on the computer, writing reports in addition to the observations they are required to make,
- Although one-hour lesson is allocated for sharing the observations as stated in the “School Experience Guide”, the time is inadequate and the course is not taught in line with its aim; they could not share the observations they have made in practice school,
- The aims of the course, how it will be conducted, the aims of the observations are not adequately explained at the beginning of course by the faculty member,

- The teacher taught the lesson in the same way during the 12 weeks they attended classes; s/he did not use different teaching methods and thus they did not have different experience in new situations,
- Some of the observation tasks required were relevant to instruction and teaching.

The view of some of the participants about the strengths of the course can be summarized as follows:

- All of the teacher candidates stated that they had drawn some conclusions and implications from their observations and that they can use them in the future when they become a teacher.
- Faculty members have made detailed explanations about how the observations will be made,
- Some teacher candidates stated that their observations were followed and evaluated by faculty members weekly and they received weekly feedback from the faculty member about the observations they have made,
- Some teacher candidates stated that they have made their observations in a planned way using the observation forms in the School Experience Guide in a systematic way according to the learning areas like classroom management, instruction methods and techniques that are stated in the guide.

Some teacher candidates' expectations and suggestions about the implementation of the course can be summarized as follows:

- They expect faculty members give more detailed information and introduce the syllabus at the beginning of the course, and give them detailed instructions about how and with what aims and tools they will make the observations,
- They expect that they share their observations in discussions under the guidance of the counsellor, and receive feedback from practice lecturers,
- Instead of making observations in the same class with the same practice teacher, they want to make observations in different classes with different practice teachers so as to gain new experiences with different people and incidences,
- All of the teacher candidates stated that the observations they have made within the scope of the school experience course should begin as early as their first year at the faculty and last longer in the following terms because despite the problems they experience in practice, the course give them opportunities to have real experience in the field, to experience a real class and school environment and to have a real professional experience.

Discussion and Result

Under the light of the data obtained via interviews with teacher candidates, it is considered that by making certain changes a more functional, more goal oriented, more traceable syllabus can be developed.

In the findings section of this study, it was already mentioned under the theme weaknesses of the syllabus that some teacher candidates were confused about what they are supposed to do in the school and about how to observe, what they will use and what they will focus and with what aims they will make their observations. In the findings section of the study, it was also noted that some teacher candidates were confused about what they should do in practice schools, and although they know they are supposed to make observation, they do not know how they will make observation, what tools they will use and what they will focus on and with which aims. When the syllabi for school experience course developed by different Faculties of Education are examined, it is seen that there are many different dimensions of observation, different instructions for each dimensions and these instructions run many pages in the syllabus. It is considered that this makes it difficult for teacher candidates understand the syllabus, which is called as guide for the course, and for the faculty member to explain them all and provide guidance.

“Experiential learning theory defines as the process of transformation of experience into knowledge” (Kolb, 1984, s. 41). The theory explains learning as happening in four basic modes in the process of “gaining experience and transforming experience”. These modes are concrete experience, reflective observation, abstract conceptualization and active experimentation.

Each observation teacher candidates makes means gaining more experience. Teacher candidates explain what their observations they make in practice school mean via analyzing observation data. This stage corresponds to “Reflective Observation” mode in experiential learning cycle. Based on their own experiences, teacher candidates, who make concrete observations and who analyze and reflect on their observations, make deductions and reach general theoretical knowledge on instruction written in books and taught in classes. Active experimentation stage actually corresponds to the teaching practicum course. Teacher candidates who have a general experience about teaching by going through concrete experience, reflective observation and concrete conceptualization stages in school experience course actively put this knowledge into practice in teaching practicum course. In other words, they have active experience.

Following from the discussion so far, it is considered that the current syllabus of the school experience course can be designed again based on experiential learning theory through which learning via research-examination strategy and qualitative case study will be used as teaching methods.

Besides, the observations teacher candidates will make within the framework of a qualitative case study they design with a certain research question and sub-questions can be followed more easily by the practice lecturer. A syllabus designed like a qualitative case study within the framework of a certain research problem does not only plan which dimensions will be observed each week but it also specifies time to be allocated for data collection and analysis, and for deducing results and making generalizations.